

opusdei.org

Promluvy papeže v České republice: 2. den, neděle 27. 9. 2009

Druhý den své pouti do České republiky pronesl Svatý otec promluvy v Brně na letišti, v pražském Arcibiskupském paláci a ve Vladislavském sále Pražského hradu.

02.10.2009

Homilie na Eucharistické slavnosti

Brno, letiště, 27. září

Milí bratři a sestry!

„Pojďte ke mně, všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím“ (Mt 11,28). Ježíš zve každého svého učedníka, aby s ním zůstal, aby v něm našel posilu, oporu a útěchu. S tímto pozváním se obrací především na naše liturgické shromáždění, ve kterém je zde, spolu s Petrovým nástupcem, v myšlenkách shromážděno celé vaše církevní společenství. Můj pozdrav je určen všem společně a každému jednotlivě: na prvním místě brněnskému biskupovi – kterému děkuji i za srdečná slova, s nimiž se na mě obrátil na začátku Mše svaté, – pánům kardinálům i dalším přítomným biskupům. Zdravím kněze, jáhny, seminaristy, řeholníky a řeholnice, katechety a pastorační pracovníky, mládež a četné rodiny. Vítám rovněž vážené představitele veřejného života a zástupce armády, obzvláště prezidenta republiky s

chotí, primátora města Brna a hejtmana Jihomoravského kraje, regionu s bohatou historií, kulturou, průmyslem a obchodem. Dále bych chtěl srdečně přivítat poutníky z celé Moravy a z diecézí ze Slovenska, Polska, Rakouska a Německa.

Milí přátelé, z důvodu povahy dnešního liturgického shromáždění jsem rád přijal záměr, který ve své řeči již naznačil váš biskup, a to zaměřit biblická čtení mše svaté k tématu naděje: přijal jsem jej s myšlenkou jak na obyvatele této milé země, tak na Evropu a lidstvo celého světa, které prahne po něčem, o co by pevně opřelo svou budoucnost. Ve své druhé encyklice – *Spe salvi* – jsem zdůraznil, že jediná „jistá“ a „spolehlivá“ naděje (srov. 1) je v Bohu. Historická zkušenost ukazuje, k jakým absurditám dospěje člověk, když vyloučí Boha z horizontu svých rozhodnutí a svého jednání. Vidíme, že není snadné vytvořit společnost

založenou na dobru, spravedlnosti a bratrství, protože lidská bytost je svobodným tvorem a jeho svoboda zůstává křehkou. Musíme svou svobodu stále znovu a znovu zaměřovat k dobru. Nesnadné hledání „správných zřízení lidských věcí“ je úkolem pro všechny generace (srov. tamtéž, 24-25). A proto, milí přátelé, jsme zde hlavně proto, abychom naslouchali slovu, jež nám ukazuje cestu vedoucí k naději; ba dokonce nasloucháme Slovu, které jediné nám může dát pevnou naději, protože je Slovem Božím.

V prvním čtení (Iz 61,1-3a) se prorok Izaiáš představuje jako obdařený posláním hlásat všem zarmouceným a chudým osvobození, útěchu, radost. Tento text převzal Ježíš a začlenil jej do svého kázání. Dokonce výslovně řekl, že prorokovo zaslíbení se vyplnilo na něm (srov. Lk 4,16-21). Plně se uskutečnilo, když nás Ježíš

svou smrtí na kříži a
zmrtvýchvstáním osvobodil z
otroctví sobectví a zla, hříchu a
smrti. A toto je poselství spásy,
starobylé a vždy nové, jež církev
hlásá od pokolení do pokolení:
Kristus ukřižovaný a zmrtvýchvstalý,
Naděje lidstva!

Toto slovo spásy zaznívá silně i dnes,
v našem liturgickém shromáždění.
Ježíš se s láskou obrací k vám, synové
a dcery této požehnané země, v níž
už před více než tisíci lety bylo zaseto
semínko evangelia. Vaše země, stejně
jako i jiné státy, se nachází v kulturní
situaci, která je často radikální
výzvou pro víru, a tedy i pro naději.
Jak víra v Boha, tak naděje byly totiž
v moderní době „přemístěny“, byly
odsunuty na rovinu pouze
soukromou a pozemskou, zatímco v
běžném a veřejném životě se
prosadila víra ve vědecký a
ekonomický pokrok (srov. Spe salvi,
17). Víme všichni, že tento pokrok je

dvojznačný: otevírá možnosti pro dobro, zároveň má však i negativní dopady. Technické vynálezy a zdokonalení společenských struktur jsou důležité a jistě potřebné, leč nestačí k tomu, aby zaručily morální blaho společnosti (srov. tamtéž, 24). Ano, člověk potřebuje být osvobozen od materiální tísně. Mnohem podstatnější však je, aby se zachránil před zlem, které postihuje ducha. A kdo jiný jej může zachránit, nežli Bůh, který je Láska a zjevil svou tvář všemohoucího a milosrdného Otce v Ježíši Kristu? Naší pevnou nadějí je tedy Kristus: v něm nás Bůh miloval až do krajnosti a dal nám život v hojnosti (srov. Jan 10,10), život, po kterém každý člověk, někdy třeba nevědomě, prahne.

„Pojďte ke mně, všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím“. Tato slova, napsaná velkými písmeny nad vchodem vaší brněnské katedrály, nyní Ježíš

adresuje každému z nás a dodává:
„Učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pro své duše odpočinek“ (Mt 11,29-30).
Můžeme zůstat neteční vůči jeho lásce? Zde jako jinde v minulých staletích mnozí trpěli pro věrnost evangeliu a neztratili naději. Mnozí se obětovali, aby vrátili důstojnost člověku a svobodu národům, když ve velkorysém přilnutí ke Kristu našli sílu budovat nové lidstvo. A stejně tak v současné společnosti: Mnohé formy chudoby vznikají z osamělosti, z nedostatku lásky, z odmítání Boha a z tragédie člověka, který si myslí, že si může stačit sám nebo naopak že je pouhým bezvýznamným a pomíjejícím jevem. V tomto našem světě, který se ztrácí, „když důvěřuje pouze lidským plánům“ (srov. Caritas in veritate, 53), jedině Kristus může být naší spolehlivou nadějí. To je zvěst, kterou my křesťané jsme povoláni každodenně hlásat a dosvědčovat.

Hlásejte ji, milí kněží, tím, že zůstanete niterně sjednoceni s Ježíšem a budete konat s nadšením svou službu, s jistotou, že nebude mít nedostatku ten, kdo mu důvěřuje. Buďte Kristovými svědky vy, milí řeholníci a řeholnice, když budete radostně a důsledně uskutečňovat evangelijní rady, a tím budete ukazovat, jaká je naše skutečná vlast: nebe. A vy, milí laici, mladí i dospělí, vy, milé rodiny, opřete o víru v Krista své rodinné, pracovní a školní plány, jakož i aktivity v každé oblasti společnosti. Ježíš nikdy své přátele neopustí. Ujišťuje o své pomoci, protože nic nelze konat bez něho, zároveň však vyžaduje, aby se každý osobně nasadil a šířil jeho univerzálního poselství lásky a pokoje. Budiž vám povzbuzením příklad svatých Cyrila a Metoděje, hlavních patronů Moravy, kteří evangelizovali slovanské národy, a svatých Petra a Pavla, kterým je zasvěcena vaše katedrála. Pohledte

na zářivé svědectví svaté Zdislavy, matky, jež vynikala skutky zbožnosti a milosrdenství; na svatého Jana Sarkandra, kněze a mučedníka; na svatého Klementa Maria Hofbauera, kněze a řeholníka, narozeného v této diecézi a svatořečeného před sto lety, či na blahoslavenou Restitutu Kafkovou, řeholnici narozenou v Brně a zavražděnou nacisty ve Vídni. Kéž vás doprovází a ochraňuje Maria, matka Krista Pána, naší naděje. Amen!

Anděl Páně

Brno, letiště, 27. září 2009

Milí bratři, milé sestry!

Blížíme se ke konci tohoto slavnostního obřadu a polední čas nás zve k modlitbě Anděl Páně. Jsem rád, že se ji mohu pomodlit zde, v srdci Moravy, v krajině bratrsky sjednocené s Čechami, v zemi vyznačující se po mnoha staletí

křesťanskou vírou připomínající počátky odvážné mise svatých Cyrila a Metoděje.

Je tomu nyní už 20 let, kdy se Jan Pavel II. rozhodl navštívit střední a východní Evropu po pádu totalitního komunistického režimu. Chtěl začít svou pastýřskou cestu na Velehradě, v centru slavných unionistických kongresů jako předchůdců ekumenismu mezi slovanskými národy, známém v celém křesťanském světě. Kromě toho si pamatujete na jinou jeho návštěvu: v roce 1995 na Svatém Kopečku u Olomouce s nezapomenutelným setkáním s mládeží. Chtěl bych myšlenkově navázat na učení svého ctihodného předchůdce a vyzvat vás, abyste zůstali věrni svému křesťanskému povolání a evangeliu, abychom společně vytvářeli budoucnost solidarity a míru.

Morava je země bohatá na mariánská poutní místa, která zástupy věřících navštěvují během celého roku. V tomto okamžiku se chci v myšlenkách odebrat na pouť na zalesněný vrch Hostýn, kde uctíváte Madonu jako svou ochránkyni. Panna Maria ať udržuje bdělou víru vás všech, víru živenou také četnými lidovými tradicemi s kořeny v minulosti, tradicemi, které se však vy správně snažíte uchovat, aby nezaniklo vroucí rodinné soužití v obcích a městech. Občas s jistou nostalgií zjistíme, že rytmus moderního života má snahu setřít některé stopy minulosti bohaté na víru. Je důležité naopak neztratit ze zřetele ideál, který vyjadřovaly tradiční zvyky, a především by mělo být udržováno duchovní dědictví vašich předků, aby bylo nejen zachováno, ale aby i odpovídalo potřebám dnešní doby. V tom vám pomáhej Panna Maria, do jejíž

ochrany znovu svěřuji vaši církev a celý český národ.

Anděl Páně...

Moji milovaní, je pro mě velikou radostí být dnes s vámi zde v Brně, v srdci Moravy. Zdravím také všechny, kteří jsou s námi spojeni sdělovacími prostředky. S láskou pamatuji i na starší osoby, na trpící a na nemocné.

Prosím vás všechny o vzpomínku v modlitbě, tak jako já vás ujišťuji svou duchovní blízkostí. Nechť vás všemohoucí Bůh zahrne hojnými nebeskými milostmi a požehnáním.

Promluva na ekumenickém setkání
Praha, Arcibiskupský palác, 27. září
2009

Vážení páni kardinálové,

Vaše Excellence,

bratři a sestry v Kristu,

jsem vděčný všemohoucímu Bohu, že mi dal příležitost setkat se s vámi, kteří zde zastupujete různé křesťanské komunity této země. Děkuji doktoru Pavlu Černému, předsedovi Ekumenické rady církví v České republice, za milá slova, kterými mě vaším jménem přivítal.

Moji milí přátelé, Evropa stále prodělává mnoho změn. Těžko uvěřit, že uplynula jen dvě desetiletí od doby, kdy pád bývalých režimů zahájil sice nelehký, ale tvořivý přechod k politickým strukturám umožňujícím větší účast všech. Během tohoto období se křesťané spojili s ostatními lidmi dobré vůle k obnově spravedlivého politického řádu. Také dnes pokračují v hledání nových cest k vzájemnému pochopení, pokojné spolupráci a rozvoji společného dobra.

Nicméně, objevují se nové formy pokusů omezit vliv křesťanství na

veřejný život – občas pod záminkou, že křesťanské učení je škodlivé pro blahobyt společnosti. Tento jev nás vybízí ke krátkému zamyšlení. Jak jsem naznačil ve své encyklice o křesťanské naději, umělé oddělování evangelia od intelektuálního a veřejného života by mělo být pobídkou ke vzájemné “sebekritice novověku” a “sebekritice novověkého křesťanství,” zvláště co se týče naděje, kterou každý z nich nabízí lidstvu (srv. Spe salvi, 22). Můžeme se ptát sami sebe: co může evangelium říci České republice, a samozřejmě také celé Evropě, v dnešní době, jež se vyznačuje tolika pohledy na svět?

Křesťanství má mnoho co nabídnout v praktické i etické oblasti, protože evangelium nikdy nepřestává inspirovat muže a ženy, aby se zapojili do služby bratřím a sestrám. Málokdo by o tom pochyboval. Avšak ti, kdo mají pohled upřený na Ježíše z

Nazareta a hledí na Něj očima víry, vědí, že Bůh nabízí hlubší skutečnost, která je přesto neoddělitelná od “ekonomie” lásky činné v tomto světě (srv. Caritas in veritate, 2): nabízí spásu.

Ten pojem má sice mnoho vedlejších významů, vyjadřuje však něco základního a univerzálního o lidské touze po štěstí a dokonalosti.

Naznačuje vroucí tužbu po smíření a společenství, jež samovolně vyvěrá z hloubky lidského ducha. Je to ústřední pravda evangelia a cíl, k němuž míří veškerá evangelizační a pastorační péče. Je to kritérium, k němuž křesťané neustále soustřeďují svůj zájem, když se snaží uzdravit rány minulých rozdělení. Za tímto účelem – jak zmínil Dr. Černý – Svatý stolec s potěšením v roce 1999 hostil mezinárodní sympozium o Janu Husovi, aby usnadnil debatu o složitých a neklidných náboženských dějinách v této zemi a obecněji v

Evropě (srov. Papež Jan Pavel II, Promluva k mezinárodnímu sympoziu o Janu Husovi, 1999). Modlím se, aby podobné ekumenické iniciativy přinesly plody nejen ve snaze o jednotu křesťanů, ale i k prospěchu celé evropské společnosti.

Čerpáme důvěru z vědomí, že poselství církve o spáse v Ježíši Kristu je vždy starobylé a vždy nové, prosycené moudrostí minulosti a překypující nadějí pro budoucnost. Když Evropa naslouchá dějinám křesťanství, naslouchá svým vlastním dějinám. Její představy spravedlnosti, svobody a sociální zodpovědnosti, stejně jako její kulturní a právní instituce ustanovené, aby uchovávaly tyto pojmy a předávaly je budoucím generacím, jsou formovány křesťanským dědictvím. Vskutku, její paměť minulosti živí její úsilí o budoucnost.

To je důvod, proč křesťané čerpají z příkladů takových postav jako jsou svatý Vojtěch a svatá Anežka Česká. Jejich odhodlání šířit evangelium bylo podloženo přesvědčením, že křesťané by se neměli krčit ze strachu před světem, ale spíše se odvážně podělit o poklady pravdy, které jim byly svěřeny. Podobně i dnes musí mít křesťané odvahu otevřít se přítomné realitě, ocenit vše, co je ve společnosti dobré, a povzbuzovat muže i ženy k zásadnímu obrácení, které vyplývá ze setkání s Kristem a ústí do nového života v milosti.

Z tohoto pohledu jasněji chápeme, proč křesťané musejí se všemi připomínat Evropě její kořeny. Není to proto, že by ony kořeny již dávno uschly. Naopak! Je to proto, že stále – sice jemně, ale úspěšně – dodávají kontinentu duchovní a morální výživu, jež mu umožňuje vést smysluplný dialog s lidmi jiných

kultur a náboženství. Právě proto, že evangelium není ideologií, nesnaží se uzavřít vyvíjející se společensko-politické skutečnosti do strnulých schématů. Spíše přesahuje proměnlivosti tohoto světa a vrhá nové světlo na důstojnost lidské osoby v každé době. Milí přátelé, prosme Pána, aby nám vložil do duše odvahu podílet se o nadčasové pravdy vedoucí ke spáse, které formovaly a budou dál formovat společenský a kulturní pokrok tohoto kontinentu.

Spása získaná Ježíšovým utrpením, smrtí, vzkříšením a nanebevstoupením nás, kdo v něho věříme, nejen proměňuje, ale nutí nás sdílet tuto Dobrou zprávu s ostatními. Kéž dary Ducha svatého, dary poznání, moudrosti a rozumu (srv. Iz 11,1-2; Ex 35,31) osvítlí naši schopnost porozumět pravdě, které nás Ježíš učí, tak abychom neúnavně usilovali o jednotu, po níž touží pro

všechny své děti znovuzrozené ve křtu a pro celý lidský rod.

S těmito myšlenkami a s bratrskou láskou k vám a k členům jedntolivých vašich komunit, vám vyjadřuji své hluboké díky a svěřuji vás všemohoucímu Bohu, který je naší pevnou tvrzí, naším nedobytným hradem a naším vysvoboditelem (Ž 144,2). Amen.

Promluva na setkání s akademickým světem *Vladislavský sál Pražského hradu, 27. září 2009*

Vážený pane presidente,

vážení páni kardinálové,

vážení páni rektori a profesori,

milí studenti a přátelé,

naše setkání mi dnes večer nabízí milou příležitost vyjádřit svou úctu k nepostradatelné úloze, jakou hrají ve společnosti university a

vysokoškolské instituce. Děkuji studentovi, který mě vaším jménem laskavě přivítal, členům universitního sboru za jejich krásný výkon, a Jeho Magnificenci rektoru Karlovy university, profesoru Václavu Hamplovi, za jeho pozornou prezentaci. Akademická obec, jež svou službou podporuje a přispívá ke kulturním a duchovním hodnotám společnosti, obohacuje intelektuální dědictví národa a upevňuje základy jeho budoucího rozvoje. Veliké změny, jež proběhly v české společnosti před dvaceti lety, byly urychleny v neposlední řadě reformním hnutím, které vzešlo z universitního prostředí a studentských kruhů. Ono pátrání po svobodě stále vede práci učenců, jejichž služba (diakonia) pravdě je nepostradatelná pro blaho každého národa.

Obracím se k vám jako ten, který byl profesorem, jemuž leželo na srdci jak

právo na akademickou svobodu tak i odpovědnost za správné používání rozumu, a teď je papežem, a jako takový je ve svém pastýřském úřadu uznáván jako hlas etického uvažování lidstva. Ačkoli někteří namítají, že otázky náboženství, víry a etiky nemají místo ve světě kolektivního myšlení, takový názor není vůbec samozřejmý. Svoboda, která je předpokladem pro používání rozumu – ať je to na universitě nebo v církvi – má svůj smysl: je určena k hledání pravdy a jako taková je principem křesťanství, které ve skutečnosti vedlo ke vzniku universit. Vždyť lidská touha po poznání pobízí každou generaci, aby rozšiřovala systém poznání a pila z pramenů víry. Bylo to právě bohaté dědictví klasické moudrosti přizpůsobené a vložené do služby evangelia, co první křesťanští misionáři přinesli těmto zemím a položili za základ duchovní a kulturní jednoty trvajících dodnes. Ve

stejném duchu byl můj předchůdce papež Klement VI. veden k založení slavné Karlovy university v roce 1347, která i nadále významnou mírou přispívá k širším evropským akademickým, náboženským a kulturním kruhům.

Autonomie, jež je vlastní universitě i jakékoli vzdělávací instituci, má svůj smysl v odpovědnosti vůči autoritě pravdy. Autonomie však může být mnoha způsoby ohrožena. Velká formativní tradice, otevřená transcendentní skutečnosti, která stojí v základech evropských universit, byla v této i v jiných zemích systematicky ničena reduktivní materialistickou ideologií, potlačováním náboženství a umlčováním lidského ducha. V roce 1989 byl však svět svědkem dramatických událostí svržení neúspěšné totalitní ideologie a vítězství lidského ducha. Touha po svobodě a pravdě je nezcizitelnou

součástí naší společné lidské povahy. Nikdy nemůže být odstraněna. Dějiny potvrzují, že bývá popírána na vlastní nebezpečí lidstva. Na tuto touhu se snaží odpovědět náboženská víra, různá umění, filosofie, teologie a jiné vědní obory, každý svou vlastní metodou, a to jak ukázněnou reflexí, tak zdravou praxí.

Vážení rektori a profesori, poslání university, na němž se podílíte, má vedle bádání ještě další podstatný aspekt, a sice zodpovědnost za formování myslí a srdcí dnešních mladých lidí. Tato důležitá povinnost samozřejmě není nová. Od časů Platonových vzdělávání není pouhým hromaděním vědomostí nebo dovedností, ale je chápáno jako paideia, lidská formace v bohatství intelektuální tradice směřující k ctnostnému životu. Když rozkvět velkých universit po celé Evropě ve středověku mířil směle k ideálu

syntézy veškerého vědění, bylo to vždy ve službě pravého lidství (humanitas), dokonalosti jednotlivce uvnitř dobře uspořádané společnosti. A také dnes: jakmile si mladý člověk uvědomí plnost a jednotu pravdy, objeví s radostí, že otázka toho, co může vědět, otevírá obrovské dobrodružství o tom, čím by měl být a co by měl dělat.

Je třeba znovu objevit myšlenku uceleného vzdělání založeného na slouladu poznání zakotveného v pravdě. Pomůže nám to postavit se v současné společnosti tolik evidentní tendenci tříštit poznání. Mohutný rozvoj v informační a technologické oblasti s sebou nese pokušení oddělit rozum od hledání pravdy. Rozum, je-li však zbaven základní lidské orientace k pravdě, začíná ztrácet směr; chřadne, a to buď pod záminkou skromnosti, uspokojený s tím, co je pouze částečné nebo provizorní, a nebo pod záminkou

jistoty, s níž trvají na kapitulaci před požadavky pravdy ti, kdo přisuzují stejnou hodnotu bez rozdílu prakticky všemu. Z toho vyplývající relativismus působí beznadějnou kamufláž, za níž se může skrývat nová hrozba autonomie akademických institucí. Zatímco doba vměšování politického totalitářství pominula, nejsme často svědky toho, jak jsou používání rozumu a akademické bádání po celém světě – více či méně jemně – nuceny sklonit se pod tlakem ideologických zájmových skupin a podřídít se vábení krátkodobých prospěchářských nebo pragmatických cílů? Co se stane, bude-li naše kultura stavět pouze na módních argumentech, s malým odkazem na skutečnou historickou intelektuální tradici, nebo na názorech, které jsou nejhluchěji prosazovány a nejvíce sponsorovány? Co se stane, oddělí-li se naše kultura od svých

životodárných kořenů v úzkosti, aby si zachovala radikální sekularismus? Naše společnosti se nestanou rozumnějšími ani tolerantnějšími ani přizpůsobivějšími, ale spíše křehčími a uzavřenějšími a se stále větší námahou budou rozlišovat, co je pravdivé, vznešené a dobré.

Milí přátelé, chtěl bych vás povzbudit, abyste do všeho, co děláte, vložili ideály a velkorysost mladých lidí, a to nejen do studijních programů, které vám pomáhají vyniknout, ale také do zkušenosti sdílených ideálů a vzájemné podpory ve velkém díle vzdělání. Dovednosti analýzy a schopnosti tvořit hypotézu, spolu s obezřetným uměním rozlišovat, poskytují účinnou protilátku proti postojům sebestřednosti, lhostejnosti a odcizení, s nimiž se někdy setkáváme v naší úspěšné společnosti a jež mohou ovlivnit zvláště mladé lidi. V této souvislosti výsostně

humanistického pohledu na poslání university bych rád krátce zmínil překonání rozporu mezi vědou a náboženstvím, což bylo ústředním zájmem mého předchůdce papeže Jana Pavla II. Jak víte, tento papež propagoval plnější pochopení vztahu víry a rozumu jako dvou křídel, díky kterým se lidský duch pozvedá ke kontemplaci pravdy (srov. Fides et ratio, Úvod). Víra i rozum se vzájemně podporují a každý z nich má svůj vlastní prostor působení (srov. Tamtéž, 17), a přesto někteří by je chtěli stále od sebe oddělovat. Zastánci tohoto pozitivistického vyloučení Boha z univerzálnosti rozumu nejen že popírají nejhlubší přesvědčení věřících, ale také maří skutečný dialog kultur, který sami požadují. Rozum, který je hluchý ke všemu Božímu a vyhošťuje náboženství do říše subkultury, je neschopný vstoupit do dialogu kultur, jenž náš svět tak naléhavě potřebuje. Nakonec, „věrnost člověku

vyžaduje věrnost pravdě, jež jediná je zárukou svobody“ (Caritas in Veritate, 9). Tato důvěra v lidskou schopnost hledat pravdu, objevovat pravdu a žít z pravdy vedla k zakládání velkých evropských universit. To musíme dnes znovu zdůrazňovat, abychom povzbudili intelektuální síly nezbytné pro rozvoj budoucnosti skutečného lidského rozkvětu, budoucnosti vpravdě hodné člověka.

Milí přátelé, po těchto úvahách vám přeji vše dobré pro vaši náročnou práci. Modlím se, aby ji vždy inspirovala a vedla opravdová lidská moudrost, jež upřímně hledá pravdu, která nás osvobodí (srov. J 8,28). Vám i vašim rodinám vyprošuji Boží požehnání, radost a pokoj.

www.vatican.va

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/
promluvy-papeze-v-ceske-republice-2-
den-nedele-27-9-2009/](https://opusdei.org/cs-cz/article/promluvy-papeze-v-ceske-republice-2-den-nedele-27-9-2009/) (08.04.2026)